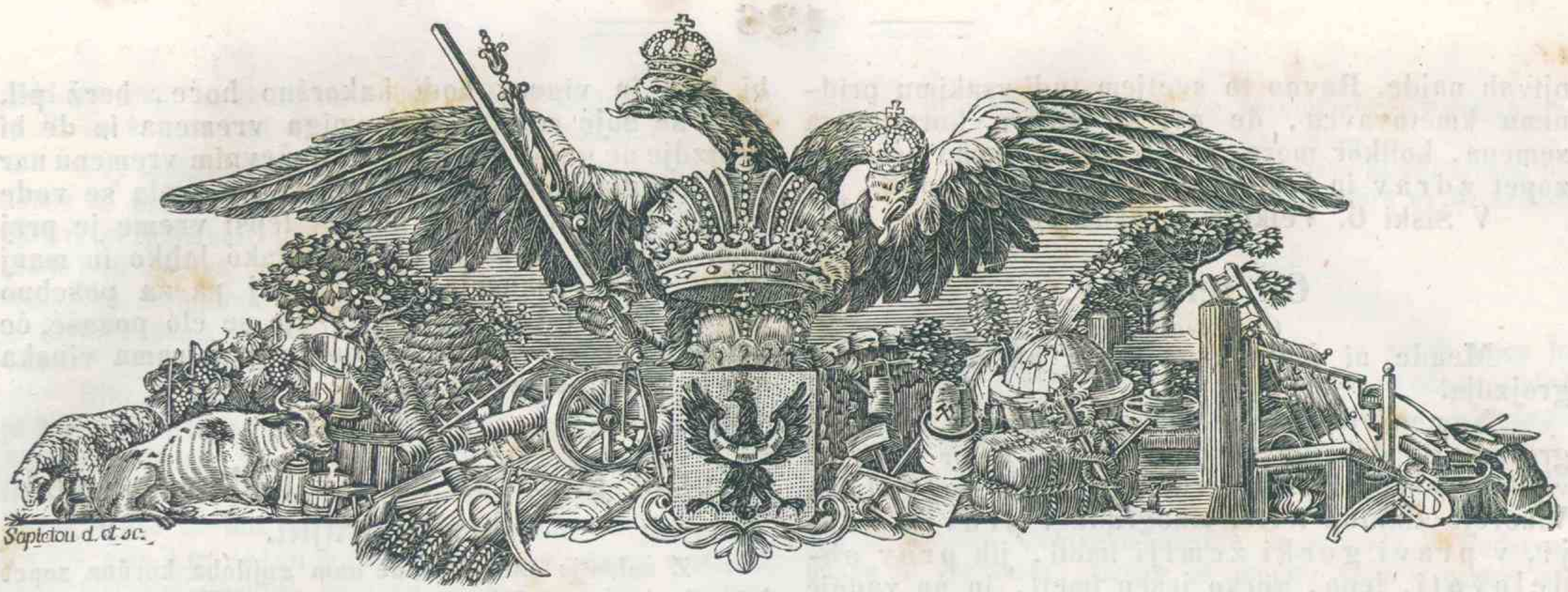

Kmetijske in rokodélske novice.

Na svitlobo dane od c. k. krajnske kmetijske družbe.

Tečaj IV. *V srédo 12. Velkiga serpana 1846.* List 32.

Sirotice. *)

(Po horvaški narodni pesmi.)

Černa zemlja neorana,
V nji je mati zakopana;
Neče več nazaj je biti,
De bo v grob préd meni iti.
Moje mamke černi lasi
V černi zemlji razčesani;
Moje mamke černe oči
V černi zemlji so zaspale;
Moje mamke modre usta
V černi zemlji umolknile;
Moje mamke bele roke
Sklenjene so v černi zemlji;
Moje mamke dobro serce
V černi zemlji umorjeno.
Ah! odprí se černa zemlja,
Spregovori mati naša,
Ter poglej na stanje naše,
Kak smo revni zapušeni,
Ptuji mamki izročeni:
Slab'ga nam je kruha spekla,
S peskam nam ga usolila,
Z lokvenico zamesila;
Iz čepin nam jést' dajala;
S' ternjem nam je postiljala,
In s koprivam' pokrivala.

Glej! odprè se černa zemlja,
Govorí nam mati naša,
Ter pogleda stanje naše:
„Lepe moje sirotice,
Mojga vertiča cvetlice!
Ako bi sirot ne bilo
Žarko sonce ne b' svetilo:
Zalo žarko sonce sveti,
De sirote moje krépi.

Cigale.

*) Pesmica le ta, nekoliko poslovenjena, je med Horvati v *dolni Avstrii* popisana. Menimo tu prave hrovate, ktere poleg gosp. *Stanka Vraza.* (*Kolo* za literaturu, umetnost i narodni život. knjiga III.) v Istrii, v ogerskim primorji, Zaderskim okrogu, na primorskih in dalmatinskih otocih na večerni strani Ogerske in v doljni Avstrii iskati moramo, in ki se zavolj besedice „*ča*“ (*kaj*) tudi *Čakavci* imenujejo. Njih jezik je slovenšini dosti podoben. V dolni Avstrii živí še dan današnji okoli 6200 Horvatov, 6300 Slovakov in 2600 Čehov v četertini spod- in nadmanhartskim in pod dunajskim gojzdam, kakor se najde (s popisanjem šeg in navad, dušnih in telesnih vlastnost) lepó razloženo od gosp. profesorja *Šembera* v 2. zvezku prevažniga časopisa *Českého museuma*“ 19. tečaja. Podamo to le pesmico, pervič, kér je sama na sebi lepa; drugič pa zató, de bi slovenske pesnike na Slovanov neprecenljivi, v narodnim pesništvu ležeči zaklad opomnili. Pisatelj.

Kakó s korúnam ravnati, ki na njivah gnjije.

Bogu se usmili! tudi na nekterih njivah Ljubljanske okolice je korún gnjiti začel, in clo tudi na mojim verti, kamur sim ga bil letas nekoliko zovoljo semena zasadil. Včeraj sim zapazil sovražnika — gnjilobo na korúni. Tretji del mojiga krompirja je od trohljivosti načetiga ali pa že napol gnjiliga.

To žalostno šibo, ki nam žuga, odverniti, so umni kmetovavci semtertje že mnogoverstne skušnje delali, tode vse je bilo zastonj. — Nar bolje je tedej, če se korún, ko mu perje rumeneti in trohneti prične, urno izkoplje; tako zernje, kteriga se gnjiloba še poprijela ni, se odloči, v merzli vodi omije, potem hitro in dobro obriše in na zračen kraj spravi, kjer se mora pa pridno paziti, de se, kar ga gnjiti začnè, odbere in v jame pomeče, odločeni pa poparjen živini poklada. Ravno takó gré tudi s tistim korúnam ravnati, kteri se pri kopanji že nagnjit dobí.

Če bi se pa na njivi veliko nagnjitiga korúna nakopalo, de bi se ne mogel vès za živino oberniti, bi vtegnilo morde prav biti, če bi se v drobne kerhličke razrezal in naglo posušil. Suh korún je za živino dobra piča in se da tudi dolgo hraniti. Živina kuhane kerhličke rada jé, in ji tudi dobro teknejo.

Gnjili korún se more zakopati, ne pa na gnojniše metati, de bolezen v gnoj ne zaide in se po njivah ne zatrosi.

Ljubi kmetovavci! pri ti priliki vas prosim, pošlite mi, kolikor je moč, korúnoviga semena, ktero bo prihodnji mesec zrelo, in ktero se po korunjevki v grozdičkih zelenim jabelčkam enakih po

njivah najde. Ravno to svetjem tudi vsakimu pridnimu kmetovavcu, de naj si nabera korunoviga semena, kolikor more, iz kteriga si bomo sčasama zopet zdrav in lep korún zarediti zamogli.

V Šiški 6. Velkiga serpana 1846. F. Šmidt.

Od tergatve.

(Iz Dolenskiga).

Mende ni žlahtnišiga sadja na svetu memo grojzdja.

Namen vinogradov je veliko dobriga, sladkiga grojzdja in dobriga vina perdelati. Kdor pa hoče veliko dobriga vina perdelati, mora po podukih Vinoreje žlahtne terte, vinograde v pravim kraji, v pravi gorki zemlji imeti, jih pràv obdelovati, lepo, gorko jesen imeti, in na zadnje čakati, de je grojzdje popolnama zrelo; potlej še le grojzdje brati. Desiravno je na vsim delu veliko ležeče, vender je na branji ali na tergatvi nar več. Marsikteri bi vino še veliko boljši in žlahtniši imel, tudi iz manj žlahtnih tert, če bi počakal, de bi grojzdje zadosti zrelo bilo in bi pràv bral.

Bomo govorili tedej tukaj nekoliko od tergatve ali branja in ožemanja grojzdja.

Od časa branja ali tergatve.

Pravi čas za tergatvo je, kadar je grojzdje popolnama zrelo, in kolikor je nar bolj mogoče, v lepim, jasnim vremenu; in ne prej začeti, de ga sonce obsija in osuší. Zjutrej v rôsi ali prec po dežji ne brati.

Zrelo pa je grojzdje tačas kadar je toliko sladko, kolikor biti zamore. Se vé de to ni dvé leti enako. V mescu Kimovcu navadno per nas na Dolenskim grojzd zorí. Če je tačas lepó, gorkó vreme, in če grojzdov že prej vreme, toča skazila ni; če ga rija ni sterla, ali sopar poparil, bo grojzdje v drugi polovici mesca Kimovca *) začelo mehčati in sladko delati se, nekterih plemen prej, nekterih pozneje; na nizkih goricah prej, na visočjih gorah pozneje. Per nas zorí nar prej ipavšina, potlej belina, javor, lipna, tična, in na zadnje muškatel in zelenika. Je v vinogradu zmešano grojzdje mnozih plemen, je dobro počakati de vse dozorí.

Je jagoda desiravno sladka še zlo napeta, je vodene rečí še dovolj v njej, in koža je debeliši kakor nedozorjena. Jagoda mora vodeno reč, kolikor nar bolj more, zgubiti, de dobro vino da, in zatorej mora grojzd za dobro vino bolj zrel biti, kakor drugo sadje. Če je tudi grojzd že sladak, pa ima še dovolj vodene rečí v sebi, ne bo dal žlahtniga vina. Voda ni zanič v vinu. Nič ga bolj ne skazí, kakor voda ali vodena reč.

Iz tega se lahko vé, kdaj de je čas brati; takrat namreč, kadar je cukrena v grojzdji dovolj dodelana, vodena pa zlo zginila; to je, kadar je grojzdje popolnama zrélo, bolj kakor vse drugo sadje, ki je le za jéd, ne pa za vino tudi grojzd je za jed prej dober, kakor pa za vino. Se začne jagoda od zrelosti že nekoliko gerbančiti, tačas tudi vodena reč bolj in bolj v nji mine, in takrat brati bi nar boljši bilo, pa ne prec po dežji ali pa clo v dežji, ko jagode, desiravno zrele, veliko vode po terti in po zraku spet v se dobé; ampak počakati je, de se grojzd spet osuší, kér zrela jagoda prej kot nezrela, vodeno več zopet oddá, se shlapí. Pa ubogi kmetič, ki ima vinogradčik, vina pa že nič, ki ga silno želí, komaj čaka, de bi bral in vince, bodi kakoršno hoče, berž pil. Tudi se bojé mraza, deževniga vremena in de bi grojzdje ne gnilo. Pa jagoda v deževnim vremenu nar raji le takrat poči in gnije, ko še ne zrela se vode napije, in tolikanj raji, kolikor lepši vreme je prej bilo. Zadosti zrela pa ne poka takó lahko in manj gníje, kakor skušnja učí. Zakaj pa za posebno žlahtne vina (Ausbruch) grojzdje še clo posušé, če ne zató, de se vodena réč bolj zgubí, sama vinska reč in cuker ostaneta?

(Dalje sledí.)

*) Letašnja letina ga bo prej zaríla.

Korún je začel na Krajnskim po več krajih gnjiti.

Z žalostjo oznanimo, de nam gnjiloba korúna zopet letas hudo žuga. Včeraj smo pismo brali, ki so ga gosp. fajmošter Znanc iz Podkraja Ipavske komisije gosp. Šmidu pisali, rekoč:

„Poslednjo nedeljo na sv. Ane dan po službi božji so zunej cerkve jeli ljudje počakovati, z žalostnimi obrazi se pogovarjati in zdihovati. Poprašam jih kaj de to žalovanje pomeni in enoglasno mi rekó: „Korún je proč — povsod nam gnjije v zemlji! Oh kaj bomo jedli?“

Gospod fajmošter popišejo začetik in lastnosti letašnje gnjilobe ravno takó, kakor so jo v poslednjim listu Novic gosp. K. popisali. —

V torek, 4. dan tega mesca, smo imeli opravke pri gosp. fajmoštru na Dóbravi poleg Ljubljane in tudi oni so nam žalostno novico oznanili, de pri Njih korún gnjije. Peljali so nas na dve njivi — kar zagledamo že od deleč kakor od slane percverknjeno, černo perje na steblih! Izrujemo nekaj korúna — gnjil je! in sicer ravno takó, kakor je sploh navadno pri ti bolezni (trohljivosti), de gnjiloba ni samó v sredi, ampak se večidel začnè pod kožo krog in krog korúna, de, če ga čez sredo prerežeš, imá rujav obrobek okoli in okoli. Povedali so nam gosp. fajmošter, de se je ta bolezin pretečeni teden neprevidama pokazala, in de je korún do tistiga časa pràv lep pridelk obetal; zdej se pa bolezin zmirej bolj po njivi razširja. Povedali so nam tudi, de je unidan neki kmet iz Njih fare k Njim prišel, rekoč: „Moj korún je pa na enkrat zrel postal.“ Žaloftna zmota! Mož ni vedil, de ta zrelost je gnjiloba.

Bog daj, de bi s korúnam letas saj hujši ne bila, kot lani! S takim korúnam, ki na njivi začnè gnjiti ne bo zdej nič drujiga storiti, kot skopati ga in z njim ravnati, kakor smo učili v 48. listu lanjskiga leta; sicer bo marsikteri kmet ob ves pridelk prišel. Korún sicer še ni zrel, tode za živino bi se mordè vunder brez škode zamogel porabiti, če bi se gnjili kosci otrebili in kar je zdraviga in dobriga ostalo, v drobne kerhljice zrezal in kakor sadje do dobriga posušil, de ga boš zamogel potem počasama porabiti.

Preberite, prosimo vas ljubi kmetovavci! vse kar smo lani od korunove gnjilobe v Novicah pisali; dobro prevdarite vse, de ne bo kesanje prepôzno.

Dr. Bleiweis.

Somenj in delitev daril za govejo živino v Šoštanji na Štajarskim 13. Maliga serpana.

Med čveterimi somnji v Šoštanji je od nekdaj Šmerječki naj slabši bil; takó tudi letas. Kramarji so se pertožili, de neki clo za málico niso skupili. Kónj so precej vkup prignali, pa večidel le slabe kljuse; pridniga konja že clo na somnji ne bo iskati. Goveje živine ni bilo toliko, kot na Šent-Ahačevjim somnji. Lepih krav so iskali, pa jih najti ni bilo. Težki, rejeni voli so šli v denár; srédne baže so od poprejšnjiga somnja 6 do 12

gold. na ceni zgubili; na slabe vole se kupec ozerl ni, in šli so s praznimi vampi na svoj dom nazaj.

Kaj lepiga plemena živina veljá, so se kmetovavci danes tù pri delitvi letnih daril (premij) prepričali. H daritvi so pergnali osem bikov, sedem krav, osem jenic (telic) in gotovo bi jih bili še več pergnali, ko bi potroški za štempljane soseskne in kantonske skazike, de je živinče domače reje, ne bili marsikteriga zadržévali.

Biki so bili porédi lepiga plemena, in težko nam je bilo predstvo po gotovim zaslužku spoznati; dali smo Antonu Mehu, kmetovavcu iz Šoštanjskiga kantona in fare pervo darilo deset terdih, svitlih tolarjev letašnjiga kova. Krave so bile tri práv zale. Darilo — pet tolarjev — smo Andrejcu Gaberšku, kmetovavcu v Šentiljski fari Veljejnskiga kantona naklonili. Jenic, posebno iskreniga plemena, lepe reje in postave je petero bilo. Posebne okoljšine so perlastile darilo — tudi pet tolerjev — Francetu Berlizgu, kmetovavcu iz Škalske tehantijske fare, Veljenjske komisije.

Današnji biki in telice kažejo, de se je domača reja goveje živine v zadnih treh letih tù zlo povzdignila. —

De je per živinski reji na dobrih bikih narveč ležeče, je dognana resnica, in gotovo so premije dobro obernjene, ki se le takim bikam darijo, ki so svojo dolžnost za pleme storili; koliko se pa namen navadne delitve daril per kravah in telicah doseže, naj skušeni kmetovavci povedó.

Ali bi ne bilo dobro in potrebno, postave za letno delitvo daril v nekterih rečeh predelati? Premije se ne delijo zató, de bi samó mesár lepo živino v pest dobil. Ni dolgo, in na dveh krajih se je zgodilo, de sta bika darilo prejela in že pervi teden v mesnici na plohi ležala; v brejatev so mogli pa krave deleč drugam goniti, ali pa bližeje čisto slabiga junca se poslužiti.

Drugi kmet dobí za kravo darilo in jo tisto uro mesarju prodá; ravno takó se je na drugim kraji s telico zgodílo. Ali niso po taki poti darila v vodo veržene?

Kakšine skušnje pa drugi Štajarski kmetovavci v ti réči imate? Prosim Vas: preberite v 9. in 11. listi tretjiga tečaja oznanilo novih postav na Krajnskim za letno delitvo daril za bike, prevdarite jih in sodite, ali bi te postave tudi za Štajarsko deželo k zboljšanju domače reje goveje živine hasnejši ne bile od dozdajnih?

Ponižno prosimo, naj nam tudi častito c. k. vodstvo Krajnske kmetijske družbe *) naslédik novo vpeljane šege letne delitve daril po „Novicah“ dobrotljivo oznani, de se bomo védli v ti reči na dognano resnico operati, prej kakor stopinjo za spremembo dozdajnih postav storimo.

Pet. Musy,
ud c. k. kmetijske družbe na Štajarskim in vertnarske družbe v Fravndorfi na Bavarskim.

*) Ravno tiste razvade, po kterih darila za bike, krave in jenice svojiga namena niso dosegle, kér je obdarovano živino večidel koj po delitvi mesár sabo peljal, so nagnale krajnsko kmetijsko družbo, za premembo starih postav prositi. Milostljivi Cesar so dovolili to prošnjo in poterdili nove postave, ktere smo oznanili v 9. in 11. listu Novic lanjskiga leta, tode pervič le za poskušnjo na tri leta. Zdej ste 2 leti pretekle, kar premije samó bikam delimo, ki so po postavah svojo službo skozi 2 leti dopolnili. Druzih skušinj tedej dosihmal ne moremo oznaniti, kakor téle:

1) Vsako leto bikov za pleme pridobivamo, ki svojo službo opravljajo, sicer ne dobé namenjenih daril. Lepih bikov pa je kmetam nar bolj potreba. To je nar važniši reč v reji goveje živine, zató so pa tudi novovpeljane postave veliko koristniši od poprejšnjih.

2) Skušnja dveh let je pokazala, de so živinoredniki s to novo naprava dovoljni, samó to jim ni práv, de za pušanje taciga bika, ki je premijo dobil, ne smejo več ko 2 groša jemati. Po pretečenih 3 letih bo kmetijska družba prosila, de bo posestnikam s premijo obdarovanih bikov pripušeno, navadno poprejšno plačilo jemati.

Vredništvo.

Vesela vest.

(Konec.)

V nedeljo 19. Maliga serpana so svetli knez in škof gospod Anton Martin Slomšek svečano sedež Labudske cerkve nastopili. Že v saboto se je mnogo ljudí iz bližnjih in daljnih krajev sošlo v Svet-Andrež, še več pa v nedeljo. Bilo je duhovnikov vse vkupej 74 in to Labudskih iz Štajarske in Koroške, tudi iz Sekovske in Kerške (Celovske) škofije, pa gospôde in ljudstva, da se je vse terlo, kamor si stopil, bodi v cerkvi ali po ulicah v mestu. V cerkvi Device Marije Lavretanske zunaj mesta se je slavnost začela; po dokončani sveti meši smo šli poredoma od ondod skozi mesto v stolno cerkev; naj prej možki s svojemi mestnimi cerkevnimi banderi, po tem 12 parov devičic črez in črez belo oblečenih; črez ramo je imela vsaka rudeč pas, pod pazuho zvezano z dolgimi na strani po telesu visečimi okrajki. Za njimi je prišla dolga red duhovnikov, vsi v svojih cerkevnih oblačilih, kakor tudi dekani in infulirani prošti, vsi spevajoči psalm: „Benedictus“. Potle so prišli svetli knezo-vladika, za Njemi sila ljudí. Kjerkoli se je šlo, so bile na obeh straneh vsadene zelene drevesca skoz mesto do stolne cerkve; cerkevne vrata, vrata kneževskega grada i. t. d. so bile s cvetjem in z zelenjavo ovenčane. Med tem se je neprenehama streljalo in v cerkvah z vsimi zvonilo.

V stolni cerkvi so nastopili knez svoj sedež in tam stoječi v svoji opravi s pastirsko palico v roki in mitro (škofjo kapo) na glavi, so opravljali navadne obrede. Prečastitljivi prošt Labudske stolne cerkve gosp. Franc Fridrich so bili za cerkevnega ustanovitelja (Installationscommissär) z lepo latinsko besedo knezo-vladika pozdravili; knez-vladika pa spet z lepim latinskim govoram odgovorili; za tim so pristopili pričijoči duhovniki po samim k novo-ustanovljenemu knezu vladiku in so poklekniši pred njega, mu viši-pastirski perstan v znamnje češenja in pokoršine poljubili (kušnili). Na to so knez pridigali besede večniga življenja v nemškim jeziku *) in potem v celi krasoti škofjiga kinča sveto mešo peli. Po meši so duhovniki šli dva in dva iz cerkve pred knezam v knežki grad in so se postavili na obeh straneh v red po stopnjah noter do jispinih dur; tam so stale tudi one belo in rudečo oblečene devičice, v rokah zvezike rožic deržeče. — Po službi božji je bilo svetovno ustanovljenje (Installation), za to sta bila tukej iz Celovca: žlahtni gospod Janez Spiegelfeld, c. k. vladarski svetovavec in krajski poglavar v Celovcu in pa cesarski svetovavec gosp. Franc Alber. Po ustanovljenji smo šli poredama gosp. knezu-vladiku čestitat; pri ti priložnosti se je podala knezu „Veselica“ v belo žido zvezana, to je nekoliko slovenskih pesem od Labudskih bogoslovcov zloženih in za tim „Slava“ to je tri slov. pesmi od slovenskih domorodcev za to svečanost zložene, ki so bile zvezane v rudečo žido. Vse te pesmi so se pričijočim tudi delile in nepričijočim v Labudski in Celovski škofii razposlale v spomin vesele svečanosti. Pri veliki gostii je bilo še nekaj črez 90 gospodov duhovnih in svetovnih. Gosp. knezo-škof so napili sledeče zdravice: V slavo presvetlemu Cesarju Ferdinandu — v slavo presvetli Cesarici naši, — v slavo vsemu cesarskemu domu — in na zdravje preosvečenemu kardinalu in velikimu škofu Solnogradskemu Miroslavu

*) V Labudski škofii je blizo 278,000 Slovencov, Nemcov pa le blizo 40,000; okoli S. Andreža je pa veči del nemško.

knezu Švarcenbergu. — Prošt stolne cerkve gosp. Fridrich so za tem napili zdravico: Na zdravje milostljivemu novemu knezo-vladiku! Potle spet knez: Na zdravje prečastnega kapitula Labudskega in Labudskih dekanov in v obče vsih duhovnikov, — za tim na zdravje vsim pričijočim namestnikam Sekovske in Kerške škofije, in poslednjič na zdravje c. k. gosp. ustanoviteljev. — Vse se je obhajalo veselo, častito in svečano. Na vsem bodi Bogu iskrena hvala. Moj spis pa sklenem naj vgodniši z besedami, s kterimi so svetli in milostljivi knez Slomšek svoj govor začeli: „Čast Bogu na višavah in mir ljudém na zemlji!“

Radislav.

Bog z eno roko têpe, z drugo varje.

Kér novice v svojim 26. listu tekočiga leta „Veselo letašnjo letino“ oznanujejo, jim moram povedati, de ne bo povsod taka. V Razvorski fari poleg Slovenigagradca na jutrejni in poldnevni strani visoke gore sv. Uršule je toča in hudo vreme strašno razgrajalo. Že 27. Velikiga travna je toča, ki je tisti večer tudi per Pliberki na Koroškim močno pobila, okoli 11. ure ponoči pri nas grozno peliskala, lepo stern čisto pobila, takó de se je večidel mogla kositi. In kér je po toči precej suša pertegnila, so senožeti po naših stermih planinah le malo sená dale. Komaj se je pa ta velika nesreča malo pozabila, komaj de so lepe prašne ajde, novo zaupanje revniga kmeta zbudile, kar 15. dan Maliga serpana okoli poldan oblak se vterga, in izsuje grozo vode in toče črez hudo obiskane kraje. Kar toča nepobije, vihar polomi, in strašna ploha revnimu planincu še zemlje nepustí. — K bližnji cerkvi obernjen v veži stojim, — v veliki sili k Bogu zdihujem, kar pergermijo mi hlapci iz hiše, in hitijo vùn v strašni boj serditih elementov. Na mojo plašno prašanje, kaj de je? mi žalosten odgovor še zdej po ušesih bučí, de se per pristavi kadí. To slišati, tudi jez vùn planem in v hipi sim pri poslopji. Pa čast Bogu in hvala. Komaj dva sežnja od velike in visoke pristave nar bližej stoječa obložena osterva na sredi kopiša, kamur je strela udarla, s plamenam gorí. Velika je sicer še zmiram nevarnost — pa Bog in sv. Florjan branita! kakor iz vedra dež naliva — kmalo se snopje po ostervi dol zruši, hlapci zraven pertisnejo, ostervo poderó, jez po goreči slami teptam, in glejte božjo previdnost! edina osterva v sredi kopiša zgorí. Pristavo, bližnji farovž in cerkev je Bog obvarval. Veliko škode mi je sicer nevihta napravila — pa vunder polno zahvaležnosti moje sercé k Bogu kipí! Zakaj on me je sicer z eno roko vdaril, pa očitno z drugo obvarval! Naj bo visoko češeno njegovo sveto imé!

Kallin.

Cerne bukve.

Nobena strast človeka toliko ne strati in ne požvini, kakor pijanost. Pijanci zapijejo pamet, in so svoji lastni, pogosto pa tudi drugih ubijavci. Naj si ravno takih ubijavcev ne obesijo, božji pravici saj ne bodo utekli. Le poslušajte!

Na Koroškim, blizo Krajnskiga, rudarji rudo kopljejo. Med njimi je delal priden mož, pa z njimi pijančval ni; potreba mu je bilo za ženko in otroke skerbeti. Rekli so mu, de je skopec; on pa vsiga tega ni porajtal, tudi ne kervavo zasluženiga denarja zapijal, kakor njegovi tovarši.

Zvejo preteklo zimo, de bo v drugo jamo delati šel, ter ga posiloma nagovorijo, de jim za odhodnjo maselc žganja plača, naj bi židane volje bili. Pa kaj bo maselc žganja za ljudí, ki žganje kakor vodo pijó! — Vložijo in sklenejo tovarša prav hudo vpijaniti. Sromak ga je preveč potegnil, rekoč: saj moje denarje velja! Pa hitro ga je žganje goljfalo. Ne deržijo ga noge, ne nosi mu glava; clo jezik se mu ne obrača. Vleže se, in hoče pijanšino prespati; hudobni mu pa pokoja ne dajo, temuč ga po silim z žganjem tako nalijejo, de se višej ne zavé. Na to ga s černimi perti pokrijejo in se nad njim derejo, kakor bi nad merličam bile peli. — Oh, le prehitro se je šala v žalostno resnico premenila! —

Mož se izdrami, žene in otrok spomni, ki jih skerbí po očetu, ter po malim, če ravno ves v tami, k domu koleha. Vleže se, in ne vstane več; v kratkih dneh ga pogrebniki pokopat nesó; uboga vdova in pa dvoje zapušenih srot za rajnim joka. Takó se vražji smeh v žalost in jok premení, in vsim tistim ojstro šibo žuga, ki piti silijo, ter se jim dobro zdi tovarša vpijaniti.

Goreče so gospod fajmošter na černi jami povedali, de je vsim pogorela; pa kaj pomaga, kér se beseda še takó lepa in sveta takih brezdušnikov ne prime, ki se otresejo in še huje pijejo! Pijanec se preoberne, kadar se prekucne. — V černe bukve pa zaslužijo, de jih zapišemo, naj jih berejo, ki preradi piti dajajo, pa še rajši piti silijo. Persilena reč ne stori dobriga, in Bog nas vari take dobre volje! —

Ljubomir.

☞ Naznanje kmetam.

Kar smo že v 14. listu oznanili, damo zopet naznanje, de bo kmetijska družba tudi letas kupovala smerekoviga semena. Kdor ga bo kaj nabral, naj nam ga ob svojim času prinese na prodaj.

Naznanje zastran doklade.

Današnjim Novicam priložimo „Pastirski list,“ to je pervi pozdrav ljubljenim ovčicam, ki so ga milostljivi knezo-škof gosp. Anton Martin pri nastopu Lavantinskiga škofijstva po slovensko v našim navadnim pravopisu na svitlo dali. Živo prepričani, de bodo vsi Slovenci te mile besede noviga knezo-škofa z velikim veseljem brali, smo ponižno naprosili Njih milost za dovoljenje ponatisa pastirskiga lista. Svitli knezoškof so z veliko prijaznostjo dovolili, kar smo Jih prosili. Nate ga tedej dragi Slovenci! in radujte se!

Vredništvo.

Razjasnjenje vganjke v poprejšnjim listu je:

V ti po Gorenskim semtertje dobro znani smešnici beseda Žvižgal pomeni imé nekiga človeka, kterimu se Žvižgal pravi in ob tim obstoji zvijača te vganjke.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani 8. Velikiga serpana.		V Krajnju 3. Velkiga serpana.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	1	55	2	—
1 » » banaške	2	10	2	14
1 » Turšice	1	8	1	8
1 » Soršice	—	—	—	—
1 » Rèži	1	25	1	25
1 » Ječmena	1	6	—	—
1 » Prosa	1	10	1	18
1 » Ajde	1	7	1	18
1 » Ovsa	—	45	—	51

Vrednik *Dr. Janez Bleiweis.* — Natiskar in založnik *Jožef Blaznik* v *Ljubljani.*

ANTON MARTIN SLOMŠEK

PO MILOSTI BOŽJI

KNEZ INO ŠKOF LAVANTINSKI

POZDRAVIM SVOJE LJUBE OVČICE

INO

VSIM VERNIM LAVANTINSKE ŠKOFIJE SREČO INO VSE DOBRO OD BOGA ŽELIM.

Preljubi! Slovenci se radi prav po keršansko pozdravijo, rekóč: *Hvalen bodi Jezus Kristus!* Tudi jaz vas ravno tak po domače pozdravim, vam po starim znanji roko podam ino Boga prosim, de bi bil jaz svoje škofije, vi pa mene svojiga škofa veseli; naj bi veliko let v gnadi božji skupej živeli *h časti Bogu*, *našim dušam pa k izveličanju.* De bo pa naše veselje gotovo, naj bo naša perva skerb, svoje dolžnosti dobro spoznati ino zvesto dopolniti, vsak po svojim stanu.

Slovencam lepšiga ino bolj imenitniga dela ni, kakor *vinograd* obdelovati. *Vinograd Gospodov* obdelovati je moje delo, pa tudi vaša dolžnóst meni pomagati, de bo *gorica Lavantinske cérkve*, ki je zdaj meni od Jezusa Kristusa, Gospoda vsih gospodarjev, po njegovih viših namestnikah v skerb izročena, dobro obdelanimu vinogradu podobna, v katerim žlahtno tersje lepo raste, dišoče cveti ino obilniga sadja rodí. Pogovorimo se torej prav po domače, kako se bomo apostolskiga dela lotili, de nam pojde veselo ino prav spešno od rok. Le pomislite!

Vsemogočen ino vsmilen Bog je zasadil velik ino imeniten *vinograd*, *svojo sveto cerkev*, (Izaias. 5), na gorico tiga sveta, ki se razlega od sončniga izhoda do zapada. *Ljudje* po božji podobi vstvarjeni so žlahtne *terte.* Jezus Kristus, božji Sin ino izveličar človeški, je kupil vinograd s svojo predrago rešnjo kervjo, ter ga izročil svojim namestnikam, svetimu *očetu Rimskimu papežu*, svojimu vidnimu poglavarju na zemli, *škofam*, nastopnikam apostelnov, ino *mašnikam*, vučencov Kristusovih nasledvavcam, ker je djal: „Kakor je mene Oče poslal, pošlem tudi jaz vas. Jite po vsim sveti, učite vse narode; učite jih deržati vse, karkolj sim vam zapovedal.“ (Mat. 28, 19-20).

Lepa *vinska gorica* vinograda Kristusoviga je *Lavantinska škofija*, ki se po Koroški ino Štajarski deželi razlega, blizo štirkrat sto tavžent duš ima, lepo žlahtno tersje, med katerim sim tudi jaz izrastil, si vsake službe poskusil, ino zdaj viši pastirja službo prevzel, naj bi viši hišnik velikiga vinograda Gospodoviga bil. Bog daj, de bi svojo službo zvesto opravljal! — Potreba mi je h timu *dobrih delavcov.*

Kakor je *hišni gospodar* v svetim evangelji zjutraj zgodaj vstal, delavcov v svoj vinograd najemat, ravno tak tudi jaz v začetku svoje škofove službe, delavce kličem ino prosim svoje duhovnike ino šolske gospode, stariše, gospodarje in gospodinje, de mi pomagate:

I. *Gorico Lavantinske škofije pridno ino dobro okopavati* z naukami svete katolške vére, katira je luč, ki nam sveti v večno življenje.“ Nar veči bogatija, nar dražej zaklad (šac), nar lepši čast je katolška véra. Ona prinese izveličanje grešnikam, razsvetli slepe, opraviči spokornike, poterdi v dobrim pravične, venča (krona) marternike, ohrani device, vdove ino zakonske v čisti sramožlivosti, nas za nebesa pripravlja, ino nas z angelmi večniga veselja deležne stori. Gotovo bogastvó je, ki nam ga svet nima dati: vuči sv. Auguštin. — *Vaš dom*, vi stariši ljubi, naj bo za vaše *otroke*, ki so žlahtne mladike vinograda Kristoviga, *perva šola*, de jih v keršanskim nauki skerbno podučite ino po keršansko redite. Dobra, keršanska reja otrók mi nar več na serci leží. Skoz boljši ljudi skerbimo za boljši čase.

Štir pomoge (mitelne) imate, preljubi očetje ino matere, svoje otroke prav izrediti, ki so otrokam toljko potrebne, kakor vam vsakdanjiga kruha. *Perva pomoga* dobriga izrejenja je *podučenje*, de otroke vsiga učite, kar je potrebniga védeti mladim ljudem, ino se njih letam prileže. Preljube *matere*, ki svoje deca na persih imate, Jezusa ljubiti jih učite, koljkokrat jih dojite, ino jim skerbno pravite, kakor hitro se zčajmajo, kako je tudi Jezus malo dete bil, terpel ino vmerl iz ljubezni do nas. — Vi *očetje*, kdar pervi kosček kruha svojmu otroku vrežete, k nebesam mu pokažite, kjer dobrotlivi Oče prebiva ino otroku kruha da. Kakor se sončni žarki sadja primejo ino ga vromenijo, ravno tako se bo serce otrók, mehko ko vosk, ljubezni božji vnelo, ki jim vse žive dni vgasnila ne bo. Vse človek rad pozabi, vse pozemelsko lehko zgubí, le matern nauk pa očeta svaritev mu ostaneta vse žive dni.

Druga pomoga otroke čedno izkojiti (izrediti) je *posvarjenje*, kedar kaj prekanejo. Iz nevednosti otrok marskaj počne, kar se nespodobi ino storiti ne smé. Matere bistro oko vse zagleda, ino ena sama beseda: *nikar tako! to je gerdo!* ovarje mlado serce velike nevarnosti, ino otroku sveto sramožlivost ohrani. Kakor rudeči roži ojster tern je Bog nedolžnosti *sramožlivost* varhinjo dal. Skerbite, očetje ino matere, redniki ino učiteli, de mladih ljudi sveta sramožlivost ne zapustí, ino skerbno otroke svarite.

„Globoko vsajena v mladenčovo serce je hudobija, pravi sv. Duh; pa šiba njo bo izpodila.“ (Prip. 29, 15.) Draga reč je torej *šiba strahovavka* per hiši, *tretja pomoga;* zakaj, kjér strah božji gospodari, tam so bogaboječi, pridni otroci domá. Vsaka keršanska hiša, kjer so otroci, naj dvojno orodje ima: božjo martro na steni, pa šibo v koti. Kar beseda ne zda, naj šiba pripomore. Srečni otroci, katire mati ino očetje tepejo; ne bo jim ptuja palica pela. Kakor je potreba v vigredi (spomladi) mešičevje iz drevja trebiti, de se gosence ne izplodijo ino ne razlezejo, pa tudi divje šibe odrezavati, de drevce ne izdivjá, se mora tudi otrok v mladih letih slabih nagonov odvaditi in pred gerdimi razvadami ohraniti, de se otroka ne lotijo. Kleti otrók pa Bog ovari! Očetov blagoslov (žegen) otrokam hiše podpéra, materna kletev jih pa podera. Stariši, ki svoje otroke kolnejo, jim srečo zakolnejo; za to je toljko ljudí nesrečnih.

Zastonj se pa človek vpira, ako mu Bog ne pomaga, sosebno v reji otrók. *Šterta pomoga je torej molitva*, de stariši vsak dan otroke Bogu priporočite, naj jim pravično pamet da. St. Monika je šestnajst let molila, de je svojimu sinu Auguštinu preobernenje izprosila; matere solze ino očeta zdihleji za otroka pred Bogam veliko ceno imajo.

(Doklada k 32. listu Novic.)

Per vsaki sveti maši molite za svoje sine ino hčere, naj jih angel božji vodi po pravi poti. Oj *starši vi*, očetje ino matere, vi sadunosne drevesa v verti Gospodovim, vi ste moji *pervi pomagavci* v obdelvanji Gospodoviga vinogarda. Ne zapustite me, ino za dober nauk pa za božji strah svojim otrokam skerbite. Bog ne bo samo iz mojih, ampak tudi iz vaših rok njih duše terjal. Vsako drevo pa, ki dobriga sadú ne prinese, bo posekano ino v ogenj verženo. (Mat. 3, 10.) Sad daleč od debla ne pade; ino kakor stariši, taki tudi otroci.

Pa tudi vam *gospodarjam ino gospodinjam*, ki rejenke, hlapce ino dekle imate, priporočím, de jim za keršanski podúk ino za pošteno zaderžanje skerbite. Nikarte, de bi se vam per živini požvinili; saj imajo tudi oni po božji podobi vstvarjeno dušo, za katiro je vsmileni Jezus svojo drago kerv prelíl. V imeni Jezusa vam jagneta moje čede priporočim. V imeni pastirja vsih pastirjev jih bom tudi iz vaših rok terjal, de jih odrajtam Njemu, ki jih je moji, pa tudi vaši skerbi izročil.

Človeku, ki po sveti hoče, se domá vsiga potrebniga naučiti ni mogoče; naši mladini je v sedajnih časih tudi *šole* potreba. Otrokam za šolo skerbeti je naša sveta dolžnóst. Slovenci šole premalo obrajtajo, ker dobrote šol premalo poznajo. To je večno življenje, Kristus velí, de ljudje tebe edino praviga Boga spoznajo, ino pa Jezusa Kristusa, ki si ga poslal. (Joan. 17, 3). Kje se pa Bog bolj na tenko spoznava, nja sveta volja lepši razlaga, kakor v šoli per keršanskim nauki? — Kde se otroci gorši učijo Bogu lepo služiti in svete zakramente vredno prijemati, kakor v pravih keršanskih šolah? Ino dokler je človek rad pozabliv, pogosto tudi zapušen, se uči v šoli brati ino pisati; kar je velik božji dar. Dobre bukve (knige) so v žalosti dober prijatel, ino pismo, od praviga prijatla črez hribe ino doline poslano je v terpljeni žlahtno hladilo, dober svet v dvomi (v cvibli), je v sili pomóč. Kdor vsiga tiga ne zna, je v sedajnih časih sromak; ino nisim še pametniga človeka slišal stariše kleti, de so ga bili v šolo dali; veliko jih pa poznam, ki zdihujejo, de niso v svojih mladih letih v šolo hodili. Naj se vam torej ne mili, kar za šolo daste; nar boljši dota bo vašim otrokam, katire jim nesreča vzela ne bo. Bog sam vé, kamo še otrok pride; ino česar se v mladosti naučí, več velja od gotoviga dnarja. Za farnoj cerkvo je šola fare perva dobrota, iz katire vsmileni Jezus kliče: „Najte malim k meni priti ino ne branite jim, zakaj njih je nebeško kralestvo.“ (Mat. 19, 14). Matere so z otrócmi h Jezusu silile; oj nikar, de bi vi, ljubi stariši, svojim otrokam v šolo branili, nikarte, de bi otroci iz šole ostajali, se potepali in pohujšali. Skerbno jih neprenehama v šolo pošiljajte. Naj bi bogat gospod v šoli cekine alj pa križovače otrokam delil, gotovo bi imeli otroci čas jiti, clo gonili v šolo bi jih, de bi zlata ne zamudili. Vsak dober nauk pa več velja, ko zlato ino srebro. Potuhe pa otrokam doma nikar ne dajajte, kedar jih šolski gospodje v strahe vzemejo, kar je prav. Vsaka dobra *keršanska šola* mora biti *sadonosniku* podobna, v katerim spomladi (v vigredi) priden kmetič skerbno mešičevje obera, kebre otresa ino gosence pogonobí, de mu žlahtniga drevja ne objedó; ternje potrebi, de se mu ne zaraste. Glejte, tako ternje ino mešičevje so per otrokah slabi nagoni, razvade in svojvoljnoft. Ako se zarano ne potrebijo, hitro se sa rastejo, de so otroci srovina, gerdi starišam ino učenikam, sebi ino drugim nadloga, vsi deželi nesreča. Ne daj Bog, otrók nespametno zagovarjati. Šola, v kateri se otrokam svojvolja da, kaj ne veljá.

Kar očetov dom ino farna šola ne dogotovita v spoznanji božjim ino zaderžanji keršanskim *sveta cerkev* dodá, v pridgah ino v keršanskih naukih. Ne mudite, ljube duše! *besede božje skerbno poslušati*, ki ima večno življenje. Le poglejte pridne *bučelice*, kako skerbno poleti vsako jutro letijo sebi ino drugim po rožah sladke sterdi nabérat. Tudi vaša duša naj ravno tak skerbna bučelica bo, vsaka pridga ino keršanski nauk ji pa duhovska roža svetiga raja, iz katire željno pije hrano življenja večniga. „Človek ne živi samo od kruha, ampak vsake besede, ki iz božjih ust pride. (Mat. 4, 4). (Luk. 4, 4.) Kdor vas (namestnike moje) posluša, mene posluša; — kdor vas zaničuje, mene saničuje“ — govorí Kristus. Ako ponidama pridgo v Gospodovih dneh zamudíš, le pol cerkvene zapovedi dopolniš, pol pa na dolg ostaneš; kdaj boš drugo pol dopolnil? Skoz svoje namestnike sam Bog z vami govorí, kedar njegove svete nauke oznanujejo. Kedar vi molite, z Bogam vi govorite. Ako ne poslušate radi božje besede, tudi Bog vaših prošenj vslišal ne bo. — Ne letajte po ptujih shodih, po cerkvanji ino semnjah; nar ljubši vam naj domača farna cerkva bo. Ovce, ki prerade krog letajo, ino se svoje črede ne dèržé, se lehko zgubijo. Za to sveta mati katolška cerkev želi, de se vsaka svoje domače farne službe božje derží ino brez vzroka (uržaha) drugam ne hodi. — Glejte, ako bomo tako za dober nauk doma, v šoli ino v cerkvi prav pridno skerbeli, bomo v vinogradih lepih Lavantinskih goric žlahtne mladike ino rodovite vinske terte imeli, ki bojo toljko dobriga sadú svetih čednost ino dobrih del rodile, de bo veselje Bogu ino ljudem.

II. Žlahtno tersje, dobro okopano je potreba tudi *pleti ino ovezati*, de dobí sončne luči ino toplote, rose ino mokrote. Nam kristjanam *luč je nauk svete vére; toplota* pa ino potrebna *mokrota nam je posvečjoča gnada božja*, ki nam jo je usmiljen Jezus zaslužil, sv. Duh nam jo pa delí nar prej *per svetim kersti;* po tem pa *per vsih drugih svetih zakramentih*, ako jih vredno prejmemo. Posvečjoča gnada božja nam je toljko potrebna pomóč, de ne zamoremo brez nje za večno izveličanje kaj dobriga storiti. Poslušajte, kaj Jezus pravi: „Jaz sim vinska terta, vi ste moje mladike. Brez mene niste kos kaj dobriga storiti.“ (Joan. 15, 5). — Vsak smerten greh nas Jezusa, naše vinske terte loči, nam prijasnost božjo vzeme, nas delčiče nebeškiga kralestva v otroke pogublenja premení. Ino kakor mladika, ki se vinske terte ne derži, se hitro posuší, ino bo v ogenj veržena, de zgorí; ravno tako bo z nami, ako v smertnim grehi živimo, ino vmerjemo. Vsmileni Jezus je torej, poprej, ko je v nebesa šel, *zakrament svete pokore* postavil tistim v potrebo, ki so po svetim kersti smertno grešili, ter je dal namestnikam svojim oblast, grešnikam grehe odpušati alj zaderžati. (Joan. 20, 22-23). Bog je zvest ino pravičen, ter nam hoče grehe odpustiti, ako se jih izpovemo.

Kdaj pa je potreba k spovedi jiti, ino zakrament svete pokore prejeti? — Ne samo o veliki noči ino o božiči, temuč *ko smerten greh storiš*, hitro h spovedi teci ino pervo nedelo saj izpovedati se ne zamudi. Strašnej stanu ni, kakor v smertnim grehi živeti! Vse molitve in dobre dela, ki jih v smertnim grehi storiš, nimajo pred Bogam nobene cene. Grešnik čedalje huj v dobrim slabí ino smertna rana njegove duše težej zaceli. Zadosti je eden smerten greh nas vékomaj pogubiti; in kdor v smertnim grehi živí, tako rekoč na pajčini nad peklenskim brezdnam sedí; česar nas Bog ovarji. Le ena sama žilica pokne, ino po grešniku je časno ino večno. Torej vas prosim, škof vaših duš, za svetih pet kervavih ran Jezusovih, če ste nesrečno v smerten greh padli, ne odlagajte spovedi ino hitro se zopet z Bogam spravite.

Naj si pa tudi smertniga greha ne storimo, vender sv. Duh priča, de pravičen sedemkrat na dan pade. (Prip. 24, 16.) Kako lehko grešimo v malim mi vsi? In mali grehi, naj si nam ravno posvečejoče gnade celó ne vzemejo, nam jo vender pomanjšajo ino storijo, de človek v dobrim omaguje, kakor se mladika suší, kedar jo začne červ jesti. „Čudno je slišati, pa vender si upam rêči, de bi se skoraj bilo malih grehov več bati, kakor velikih, pravi sv. Krizostom; zakaj smertnih grehov se vstrašimo samih na sebi, mali nas pa lehko v hudo zaziblejo; ino kedar jih malo obrajtamo, se jih duša ne brani. Iz malih grehov pa hitro veliki izrastejo.“ Poglejte, kako potreba nam je svojo vest *tudi*

malih grehov pogosto očistiti, čolnič življenja našiga malih kamencov izprazniti, de se nam ne potopí. *Vsake kvatre, v nevarnih letah tudi vsakiga mesca h spovedi hitimo;* saj tudi pridna dekla pogosto hišo pomete, če se ji koljkaj nasmetí; ino skerbna gospodinja perilo opere kakor hitro se zamaže; mi bi pa ne čedili svoje vestí? Posebno vredno ino pobožno se naj *velikonočna spoved opravlja.* Za to je *izprašovanje pred velikonočjo*, de duhovski pastirji svoje ovčice presodijo, ali so dovolj podučeni kristjani ino vredni sveto veliko noč z Jezusam obhajati, ino jih podučijo v tim, kar jim pomanjkuje. Kdor se *velikonočnimu izpraševanju* vmika, velikonočne spovedi po redi ne opravi ino sam sebe goljfá. Pokorno ino skerbno torej, ljube duše, k velikonočnimu izpraševanju hodite, de vam bo vesela ino izveličanska vsaka velika nedla.

De se pa z Jezusam, mi mladike s svojo vinsko terto po bitji združimo, nam je postavil on, ki svoje ljubi do konca (Joan. 13, 1.), nar svetejši *zakrament, presveto rešnje Telo*, svoje pravo meso in kerv v znaminje ljubezni, v kateri med nami v podobi hruha na altarji živí, ter pravi: „Glejte, jaz sim z vami do konca svetá. Balite k meni vsi, ki terpite ino ste obloženi, jaz vas hočem poživiti. (Mat. 11, 28.) Kdor zavživa moje telo, ino pije mojo kerv, ostane v meni ino jaz v njem.“ (Joan. 6, 57.) Z velikim poželenjam je hotel Jezus velikonočno jagnje z nami jesti; (Luk. 22, 15.) mi smo pa radi toljko merzli, ino po redko, pa še tistokrat slabo pripravleni, gremo k mizi nebeškiga kralja.

Kaj pa nam je potreba, vredno pristopiti h svetim obhajilu? — Ni nam potreba srebra ne zlata, ne žide ne tenčice; le *šteri rečí* si oskerbimo: *čisto serce, pobožno dušo imajmo, na trupli teši ino čedno oblečeni bodimo.* Če pa zato ne skerbimo, nismo pravi kristjani. — *Kolikorkrat nam je pa dobro ino potreba, k svetimu obhajilu jiti?* Pogoje ko je, ako le vredno, boljši bo, kakor vam spovednik naročijo. Ne po svoji glavi letati, ne opušati; zastopnimu duhovskimu očetu se izroči. Ako pa vsakiga mesca alj clo vsakih osem dni k sveti božji mizi pristopiti želíš, imaš po nauki svetiga Franciška Salezja *bres smertniga greha* biti, pa tudi *dopadenja do malih grehov ne imeti.* Tvoja *ljubézen* do Jezusa mora biti tvoja *gospodinja*, in tvoje življenje svetla luč poterpežljivosti ino zvestobe, de bojo ljudje vidili tvoje dobre dela ino hvalili Očeta, ki je v nebesih. (Mat. 5, 16.) — Kakor kristjani mizo božjo opušajo, v keršanski ljubezni pêšajo. Zato sveta mati katolška cerkev opomina, prosi ino priporoča skoz usmiljene našiga Boga, naj kristjani skerbijo ta nebeški kruh prav pogosto vredno prejeti, ter škofam in mašnikam naroča ravno to verne učiti. (Trid. zbor sg. 23.) Pogosto in vredno sveto obhajanje vam torej tudi jaz, vaš škof priporočim, vas k sveti božji mizi vabim, ter vas per ljubezni Jezusovi zarotím, de radi ino skerbno sami hodite, pa tudi svoje otroke ino podložne vadite z ljubim Jezusam v presvetim zakramenti prav pogosto družiti se. Ino naj vas ljudje barajo, pokaj toljkokrat k svetim obhajilu hodite? odgovorite jim, de je povelje Jezusovo, volja svete matere katoljške cérkve, ino pa serčna želja vašiga škofa ta, de terdni kristjani ne onemorejo, slabi pa močni prihajajo skoz gnado ino pomóč nar svetejšiga zakramenta. Ino kakor rože po jutrajni rosi gorši cvetó, mladike v vínogradi za pohlevnim dežam lepši rastejo, tako bote v dobrim rastle tudi ve, ljube duše, neveste Jezusove. Vaše serce bo Jezusov tron, ino vi tempel svetiga Duha. Dopolnila se bo vam obljuba Jezusova: „Kdor mene ljubi, njega bom tudi jaz ljubil, in tudi moj Oče ga bo ljubil; in bomo prišli ino per njem prebivali. (Joan. 14, 23.)

Kakor se vinska terta svojiga kôla zvesto derží, de je vihar ne polomi, tako se moramo deržati Boga tudi mi v veselji kakor v žalosti, v sreči kakor v nesreči: *Z ljubim Bogam nas pa veže sveta služba božja*, katero smo dolžni vsako nedelo in zapovedan praznik (svetek) spodobno slišati, ino per svetim farnim opravili v duhi zbrani biti. Šest dni nam je dober Bog dal vse naše posvetne dela opraviti in truplo oskerbeti, sedmi dan je sebi posvetil, de ga Bogu v čast ino v izveličanje duše obernemo. (III. Mojz. 23, 3-4.) Ni dobro prepogosto po shodih letati, domačo službo božjo pa opušati. Ni zadosti le kako tiho mašo vjeti, besede božje pa ne slišati. Ni prav se o nedelih ino praznikah po ošterijah potikati, rajati, alj v slabe tovaršije zahajati. Grehi ob svetih dneh storjeni so za toljko veči. Greh je v nedelah ino zapovedanih praznikah po cesti težko voziti, brez vse sile ino dopušenja za posveten dobiček delati. Dajte Bogu, kar je Božjiga ino bo tudi Bog dal, kar je vam potrebniga.

Vsak skerben *gospodar v saboto večer* po roženkranci svoji družini naróči, kdaj ino kamo naj k službi božji gre, pa tudi vkaži kako se naj otroci ino družina h keršanskimu nauku verstijo. Kdor pa za varha doma, alj bolen v cerkvo ne more, vzemi doma ob časi službe božje molitvine bukve (knige) alj pa roženkranc v roke, se na stran farne cerkve oberni, se v duhi s keršansko sosesko združi, ino klečé alj stojé, če moreš, svojo službo opravi. Dober Bog bo tebe tudi doma vslišal. Kedar pa v cerkvo dojdeš, združi se s svojimi bratami ino sestrami. Moli na glas, kedar molijo, z njimi poj, ako pojejo. Spomni se, de pred živim Bogam stojiš, ki te vidi ino sliši; de nar viši Gospoda ne žališ, ampak zahvališ za vse, kar si prejel, ino prosiš, česar potrebuješ, de blagodarvan na svoj dom greš.

Vsako *nedelo večer* gospodar svojo družino izprašaj, kaj so pridgvali, kaj se oni per keršanskim nauki naučili? Kar eno ne vé, naj drugo pové, de bote séme božjiga naúka v zemljo svojiga serca skerbno poshranili ino z molitvijo pomočili. Tako vam bojo dnevi Gospodovi k izveličanju; po tem pa tudi delavniki srečni ino veseli.

Kakor nam pa dober Bog vsak dan sape ino življenja, živeža, obleke ino vsiga potrebniga da, dajmo tudi mi Bogu majhen *dar vsakdanje molitve.* Naj si ravno veliko moliti ne vtegneš, saj dober namén (dobro majningo) zjutraj stori, rekoč: „Zahvalim te Oče nebeški, de si me nicoj hudiga varval; ovarvaj me tudi dones vsiga zlega na duši ino telesi, ter mi daj vse k tvoji časti storiti.“ — In kedar zvečer truden dolgo moliti ne moreš, pred posteljo poklekni rekoč: „Zahvalim te, Oče nebeški, za vse dobrote, ki si mi jih dal. Odpusti mi moje grehe ino mi lubo, lehko noč daj. V imeni božjim naj zaspim, v imeni božjim se zopet izbudim.“ — Taka molitvica je zlata vredna, kér nam vse naše dela Bogu prikupi.

Slišiš juternico, *o poldné alj zvečer zvoniti*, ne odlagaj moliti, naj bo na poti alj pa domá. Tudi *pred jedjo ino po jedi* molite skupej ino na glas. Molitev pravičniga veliko premore; nar močnejši je molitev združena. Zakličite torej vi gospodarji in gospodinje svojo družino o pravim časi k molitvi, v sredo med nje pokleknite ino glasno molite ž njimi. Angeli bojo vaše molitve nosili pred božje obličje ino vas varvali. Kjer sta dva alj terje skupej v mojim imeni, sim jaz v sredi med njimi, pravi Jezus sam. (Mat. 18, 20.) — Vučite moliti, vi očetje ino matere svoje otroke, ino iz mladih dni vadite jih. Kdor prav moli, tudi prav živí. Molitev gre gori, usmiljenje božje pa dolj. (Sv. Avguštin.) Kdor skerbno moli in pridno dela, svoje dolžnosti dopolni. Ne dajte otrokam kosilca (froštika), dokler ne odmolijo ino se čedno vmijejo; brez molitve jim ne dajte zaspáti. Česar se človek v mladosti navadi, vse svoje žive dni zna.

Kakor izveličanska molitev — tako hudobna ino pogubljiva je *kletev.* Oj de bi je nikolj nikjer med vami slišati ne bilo! Kdor kolne, svojo dušo zakolne, uči sv. Duh. (Sirah 21, 30.) Molitev je kluč nebes, kletev pa pekla. Z jezikam hvalimo Boga Očeta, z jezikam kolnemo brata, ki je stvarjen po božji podobi. Per vas, bratje, ne sme tako biti, opominja sv. Jakob. (Jak. 3, 9.) Zavežite jezik hudobcu, ki v pričo vas kolne, de Bog žalen ne bo. Vpričo otrok nikolj ne zakolnite, de se kletve ne naučijo. Kletev matere otrokam hiše podera, ino otroci, ki jih stariši kolnejo,

srečni nikolj ne bojo. (Sirah 3, 11.) V nebesih izvoljeni Boga hvalijo, pogubleni se v pekli preklinjajo; s katerimi v življenji deržíš, k tajistim po smerti prideš. Kletva žali Boga, pohujša bližniga ino nas pogubí. Kar nam molitva pripravi, nam kletev zapravi. Bog nas varji kletve!

III. Lepo okopano ino čedno *ovezano tersje* se mora skerbno pleti, de ga ternje ino zel ne prerasteta; pa tudi *varvati*, de ga zverina ne zatere ino ne pokonča. Ravno tak potreba varvati je pred vsim drugim *mladih, nedolžnih ljudí, oni so rahle oke*, katire slana zapelivosti hitro vmorí. Varujte stariši, gospodarji in gospodinje svoje domače *prevzetlive gizdosti* (oferti). Gizdost je dober kup, prelepa obleka pa draga; ona večì del ljudi ob božje dopadenje, pa tudi ob premoženje dene. Vsakter se naj po svojim stani ino premoženji nosi. Ko se je svoje dni mogočen kralj Cirus ženil, so na njegovo vkazo iz vsih dežel pred nja dekleta prišle prav bogato oblečene, ki so upale njemu dopasti; pa mu nobena ne dopade. Poslednič vgleda za drugim pohlevno devico, preprosto, pa vender čedno oblečeno, ter ji roko podá ino njo pred druge postavi, rekoč: „Pošteno devico hočem za ženo, ne pa gizdastih oblačíl;“ ino vse druge osramotene k domu pošle. Ravno to bo tudi nebeški kralj storil. Nar gorši oblačílo tisti imá, ki si ga doma pripravi. Kdor preveč za oblačilo trupla skerbí, lehko na oblačilo duše pozabi. Gizdost alj ofert v noši je den denašni nar huj vjima, pa tudi velika pregreha. Ne dopustite mladenčam se *tobaka* privajati; tobakaja je med nami nekaka kužna bolézn, polna škode ino nevarnosti.

Varujte se *kužniga žganja*, ki ga slepi ljudjé ko vodo pijejo, dušo zalijejo ino truplo zažgejo. „Taka pjača gladko teče, poslednič pa pikne ko gad,“ uči sv. Duh. (Prip 23, 31, 32.) Pjanost je gladka steza v pogublenje; ino pjanci nebeškiga kralestva ne bojo posedli, sv. Pavl priča. (I. Kor. 6, 10.) Pa tudi v vini je nečistost. „Keršanski človek se mora posebno dveh reči varvati, uči sv. Anton Pušavnik, nečistosti na trupli ino pa posvetne časti.

Varujte se *prešestvanja ino vsiga nečistiga djanja;* ono je rak, ki v sedajnih časih človeški rod jé. Nečistost je široka cesta, ki v pekel peljá, ino strašno jih jé, ki po njej hodijo. Oh drage duše Kristusove! nečistosti varite se. Zapeljivci ino pa ponočvavci so dereči volki in pomagavci peklenskiga satana. Ne imejte jih med sebo, de vam nedolžnih ljudí ne pohujšajo. Pregreha nesramnih del zemljo pokriva, ino nečisto djanje vpije v nebo za mašvanje. Prosim vas torej ino zarotím per izveličanji vaših duš, vi očetje ino matere, v sveti sramožlivosti svojo mladino ohranite, naj ne vidjo ino ne slišijo, kar bi nedolžnim sercam škodo storilo. *Sveta sramožlivost* varje nedolžnost. „In kako lep je čist rod v svoji svetlosti. Njegov spomín je večen, ker per Bogu ino per ljudeh znanje ima.“ (Modr. 4, 1.)

Varujte *se laži ino vsake zvijače;* mož beseda naj bo per vas doma; tat ino lažnivec sta si brata ino lažnive usta dušo vmorijo. (Prip. 21, 28.) Otroci, ki lažejo, slabo kažejo ino zaslužijo ojstro strahvani biti: „Bog hoče od vsakiga človeka, po nauki sv. Antona trojno imeti: Pravo vero iz vse duše ino iz celiga serca, v besedi resnico ino pa čistost življenja.“

Varujte se *tožb ino pravd;* one so kervave sovražnice keršanske ljubezni, ino v soseski večì nesrečo storijo, kakor ogenj. Vselej je bolje kratka sprava kakor pa dolga pravda. V tožbah ljudjé izdivjajo, v pravdah obožajo, ino vinograda toča nikdar toljko ne zatere, ko pravda hišo. Izveličani so krotki, zemljo bojo posedli; izveličani so mirni, otroci božji bojo imenovani. (Mat. 5, 4, 9.)

Radi imajte svoje dušne pastirje, vbogajte radi svoje duhovske očete. Oni čujejo nad vami ino bojo za vaše duše odgovor dajali; naj to z veseljam storijo, ne pa zdihvaje; to bi ne bilo dobro za vas. (Hebr. 13, 17.) Varujte se pa *krivih prerokov*, ki vas slabih rečí, krivih vér ino praznih molituv učijo, ter vam naročajo posebne poste ino pobožnosti, katirih sveta katoljška cerkva ne spozná. Take, na videž še toljko sveteče rečí so ljuljka med pšenico. Gorjé mu, kdor se na nje zanaša; one so goljufen dnar, s katerim ne směš na svetlo. Pravovérni kristjan le *troje učenike* posluša; *sveto pismo*, ki se nam bere, *sveto katoljško cerkev*, ki nas po namestnikah svojih uči, ino pa *svojiga dobriga spovednika.* Kdor se tih trojnih učenikov derží, si ne bo vgrešil.

Pokorni bodite svoji *deželski gosposki*, katiro je Bog postavil vam za pravico, hudobnikam pa v strah. Kdor se gosposki zoperstavi, se Bogu vstavlja, ino njega bo Bog. (Rim. 13, 1.) Dajte vsakimu, kar mu gre, dacjo, komur dacjo, čast komur čast. Tistim, ki Boga ljubijo, vse v dobro izide. Bog ljubi pravico in resnico; je pa Bog z nami, kdo bo zoper nas? (Rim. 8, 31.)

Lepa vinska gorica je *Lavantinska škofija*, drag vinograd Gospodov; pa še lepši bo, ako ga pridno obdelavamo, kakor sim vam povedal. Mi bomo sadili ino polivali; Bog bo pa rast dal (I. Kor. 3, 6-7.), de bomo veseli obilniga sadu za večno življenje, svetih čednost ino dobrih del. Prav lepo vas prosim v imeni Jezusa, storite mi radost, de se vas bom s svetim Pavlam pohvaliti mogel rekoč: „Vi ste moje veselje, in moja krona.“ (Filip. 4, 1.)

Ako Bog zdravje da, vas bom *pogosto objiskal* ino pogledal, kako kaj vinograd vaše fare kaže; ali se mladenči ino deklice čedno nosijo, možjé ino žene pošteno zaderžijo, ali se starčeki ino babele skerbno pripravljajo za dolgo večnost? — Kako hočete naj k vam pridem s šibo, alj pa z ljubeznjo v duhu krotkosti? (I Kor. 4, 21.) Oj nikar, de bi namesti žlahtniga grozdja svetih čednost Gospod vinograda le ternje najdel, nam vinograd vzel ino drugim dal, ki bi mu odrajtali obilnej sad v svojim časi. (Iz. 5, 2.)

Objiskal bom skerbno vaše otroke, ino pogledal, kako óke poganjajo, ali mladike lepo kažejo, ali bojo pridni, bogaboječi kristjani. Izprašal jih bom, ino videl, kako ste jih kaj podučili, ali so ljubeznivi božji otroci? Oh skerbite, de jih bom vesel! Apostolske roke nad nje pokladal bom, za nje molil, ino Bog sv. Duh jih bo *v zakramenti svete birme* s svojimi darami napolnil. Pohvalil bom pridne, pa tudi pokregal slabe kristjane po oblasti, katero mi je dal On, ki me je poslal, Jezus Kristus. — Tudi vérnim mertvim bom večen mir ino pokoj zapel, ki v Gospodi počivajo, bom dopolnil z božjo pomočjo svojo veliko apostolsko službo, ino oskerbel imeniten vinograd naše Lavantinske cérkve, ako mi bote tudi vi, preljubi, pridno pomagali.

Poglejte, sonce življenja našiga hitro zahaja; den se bo nagnil ino približal večer našiga dela v vinogradi Gospodovim. Ne bo dolgo, ino Gospod poreče svojimu hišniku nas na plačilo zaklicat ino dat vsakimu zaslužen dnar. (Mat. 20, 8.) Blagor meni, blagor vam, ako nam vsakimu veselo poreče: „Dobro tebi hlapec priden ino zvest, ker si bil v malim zvest, bom te črez veliko postavil. Pojdi v veselje svojga Gospoda.“ (Mat. 25, 21.)

Bodite torej pozdravleni v imeni Gospoda! Vsi sveti vas pozdravijo. Gnada gospoda našiga Jezusa Kristusa, ljubézn božja ino edinost svetiga Duha bodi z vami vsemi. (II Kor. 12, 18.) Amen.

Per svetim Andreji na Koroškim 19. dan maliga Serpana 1846.